

Zrinka Vitković

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

zrinka@hazu.hr

ISSN 1845-2434

[CC BY 4.0](#)

Planiranje, izgradnja i vrednovanje knjižničnih prostora / Tatjana Aparac-Jelušić, Sanjica Faletar. Zagreb : Ljevak, 2025.

ISBN: 9789533559148

Prikaz

Naslovnica preuzeta s mrežne stranice [nakladnika](#)

Suvremeni priručnik *Planiranje, izgradnja i vrednovanje knjižničnih prostora* (2025), autorica Tatjane Aparac-Jelušić i Sanjice Faletar, dviju dugogodišnjih sveučilišnih profesorica i stručnjakinja u polju informacijskih znanosti, nastavak je srodnoga prvijenca ovoga autorskog dvojca pod naslovom *Knjižnična arhitektura: prostor, kultura i identitet* (2020). Dok u prvoj knjizi autorice donose opsežan teorijski i povijesni pregled razvoja knjižnične arhitekture, njihov najnoviji monografski uradak uvid je ne samo u različite teorijske pristupe, već i u mnoštvo primjera praktičnoga pristupa planiranju, izgradnji, uređenju i vrednovanju knjižničnih prostora. Kao pomoć u pripremi izgradnje novih knjižnica, proširenju postojećih ili adaptaciji drugih prostora za potrebe knjižnica (izuzev pokretnih, zbog njihovih specifičnih zahtjeva), priručnik je namijenjen kako knjižničarima, arhitektima i dizajnerima tako i studentima ovih triju područja te ostalim stručnjacima zainteresiranim za realizaciju suvremenih rješenja s područja knjižnične arhitekture.

Mnoštvo korisnih uputa predstavljenih u ovoj monografiji rezultat je temeljito proučene stručne literature u kombinaciji s bogatim iskustvom samih autorica i mnogih drugih knjižničara, uz uvažavanje standarda i preporuka urbanista, arhitekata i dizajnera zaduženih za programe uređenja različitih vrsta i veličina knjižnica, kao i iskustvom autorica stečenim u nastavi sa studentima, polaznicima kolegija Knjižničarska arhitektura. Na ukupno 337 stranica ovoga izdanja, ilustriranog pretežno tabličnim, a potom i grafičkim te slikovnim prilozima, tekst (popraćen bibliografskim i ostalim bilješkama) je organiziran u šest poglavlja.

U prvome poglavlju, pod naslovom *Izgradnja nove knjižnične zgrade, proširenje postojećeg prostora ili adaptacija drugih zgrada za potrebe knjižnica?*, autorice se bave „najosjetljivijom“ fazom u ostvarenju projekta izgradnje novih, proširenja postojećih ili adaptacije drugih zgrada za potrebe knjižnica, odnosno samim njegovim pokretanjem. Naglašavaju važnost definiranja pokazatelja nezadovoljstva postojećim knjižničnim prostorom nudeći niz korisnih pitanja o postojećoj knjižničnoj zgradi te provjere potrebne prije same odluke o izgradnji novih zgrada, proširenju postojećih ili uređenju knjižničnih prostora u višenamjenskim zgradama, na koje je u procesu pokretanja projekta poželjno odgovoriti. Osim praktičnih pitanja, nude i mnoge primjere različitih domaćih i međunarodnih arhitektonskih projekata vezanih za knjižnična prostorna rješenja.

Drugim poglavljem, pod naslovom *Opća načela knjižnične arhitekture i dizajna*, autorice pojašnjavaju najčešće spominjana Faulkner-Brownova načela knjižnične arhitekture, poznata i kao „deset zapovijedi“, koja su u središtu i današnjih zahtjeva za kvalitetnim knjižničnim prostorom: fleksibilnost, organiziranost, kompaktnost, udobnost, pristupačnost, postojanost, proširivost, sigurnost i zaštita, prilagođenost te ekonomičnost. Poblježe pojašnjavaju i McDonaldovih „deset vrhunskih vrijednosti dobroga knjižničnog prostora“ koji, u novome pogledu na osnovna obilježja knjižničnih zgrada, prethodnim načelima pridružuju još i: interaktivnost, poticajnost, ekološku primjerenost, učinkovitost i

informacijsko-tehnološku primjerenost. Autorice prikazuju i McCabeova poželjna obilježja knjižničnih prostora pomoću načela raznovrsnosti, funkcionalnosti te fascinacije (takozvani „wow“ efekt). Uzimajući u obzir sva izdvojena i opisana načela, poglavlje završavaju popisom dominantnih zahtjeva stavljenih pred sve one koji sudjeluju u planiranju, izgradnji i oblikovanju modernih knjižničnih zgrada.

U trećemu poglavlju, naslovljenom *Planiranje knjižničnih prostora*, naglasak je na teorijskim osnovama projektnoga planiranja. Uz mnoštvo grafičkih i tabličnih priloga, autorice donose sažet teorijski pregled osnovnih projektnih faza (priprema, planiranje, projektiranje, izgradnja, useljavanje). Opisani su ciljevi, procjene, odluke te, potom, različiti zadatci i pitanja koja prate svaku od faza, što upućuje na važnost timskoga rada ravnatelja, djelatnika, članova uprave i osnivača knjižnica s odabranim stručnjacima u planiranju i izgradnji knjižničnih prostora.

U opsežnom četvrtom poglavlju pod naslovom *Faze, aktivnosti i postupci pri planiranju, izgradnji, proširenju ili adaptaciji prostora za potrebe knjižnice* autorice detaljno razrađuju aktivnosti i postupke u okviru svake faze koje su teorijski predstavile u prethodnome poglavlju. Ovdje posebno naglašavaju važnost dodatnog usavršavanja knjižničara u obliku posjeta drugim knjižnicama i prenošenja svojih zapažanja i dojmova matičnoj knjižnici, jer upravo oni, na korist svojih korisnika, građe i obavljanja stručnih radnih zadataka, preuzimaju velik dio odgovornosti za optimalnu uporabu i dugoročnu izdrživost budućih novoizgrađenih ili proširenih postojećih knjižničnih prostora te onih adaptiranih za potrebe knjižnica.

U najopsežnijem, petom poglavlju pod naslovom *Knjižnične prostorne potrebe i arhitektonsko-građevinski zahtjevi* autorice raščlanjuju knjižnične prostorne potrebe prema funkcionalnim cjelinama (prostori za korisnike, za knjižnično poslovanje i upravljanje, pohranu knjižnične građe, za javna događanja, izložbe i slične manifestacije te sekundarni prostori), upućujući pritom na važnost njihove usklađenosti s domaćim i međunarodnim standardima, propisima i smjernicama za oblikovanje sigurnog, pristupačnog i korisnog knjižničnog prostora. Ponovno stavljaju naglasak na knjižničare koji su pozvani da stručnjacima, što sudjeluju u izgradnji novih, proširenju postojećih ili adaptaciji drugih prostora za potrebe knjižnica, sugeriraju svoja viđenja i prijedloge o utvrđivanju veličine i odnosa funkcionalnih cjelina, njihovu uređenju (odabir namještaja i opreme), sigurnosti i mjerama zaštite u prostoru, pristupačnosti, okolišu te održivosti knjižničnih prostora.

U posljednjemu, ujedno i najkraćem, šestom poglavlju naslovljenom *Vrednovanje nakon useljenja* autorice opisuju proces kojim se procjenjuje, uz upute što i kako vrednovati, u kojoj mjeri završena građevina zadovoljava potrebe naručitelja i korisnika, kako bi se stečeno iskustvo potom moglo podijeliti s knjižničnim osobljem i stručnjacima koji tek kreću u projekt planiranja i izgradnje novih knjižničnih prostora.

Nakon zaključka slijedi niz tablično organiziranih priloga s različitim prijedlozima,

preporukama, popisima i upitnicima koji su proizašli kako iz stručne literature tako i iz iskustva samih autorica te njihovih posjeta mnogim knjižnicama. Uz sve ostale priloge koji se nalaze uz tekstove u svim poglavljima ovoga priručnika, autorice su ovaj dodatak nazvale svojevrsnim kratkim *vademecumom*, nakon kojega još slijede popis literature, imensko i pojmovno kazalo, zahvale te bilješka o autoricama.

Neka ovaj iscrpan i sistematičan priručnik, zajedno s ostalim tematski bliskim znanstvenim i stručnim radovima te monografskim izdanjima koja problematiziraju arhitekturu knjižničnih prostora, pridonese što većemu broju dobrih prostornih rješenja u hrvatskim knjižnicama koja će moći odgovoriti na izazove suvremenoga društvenog okruženja, tehnologije i potreba današnjih generacija.